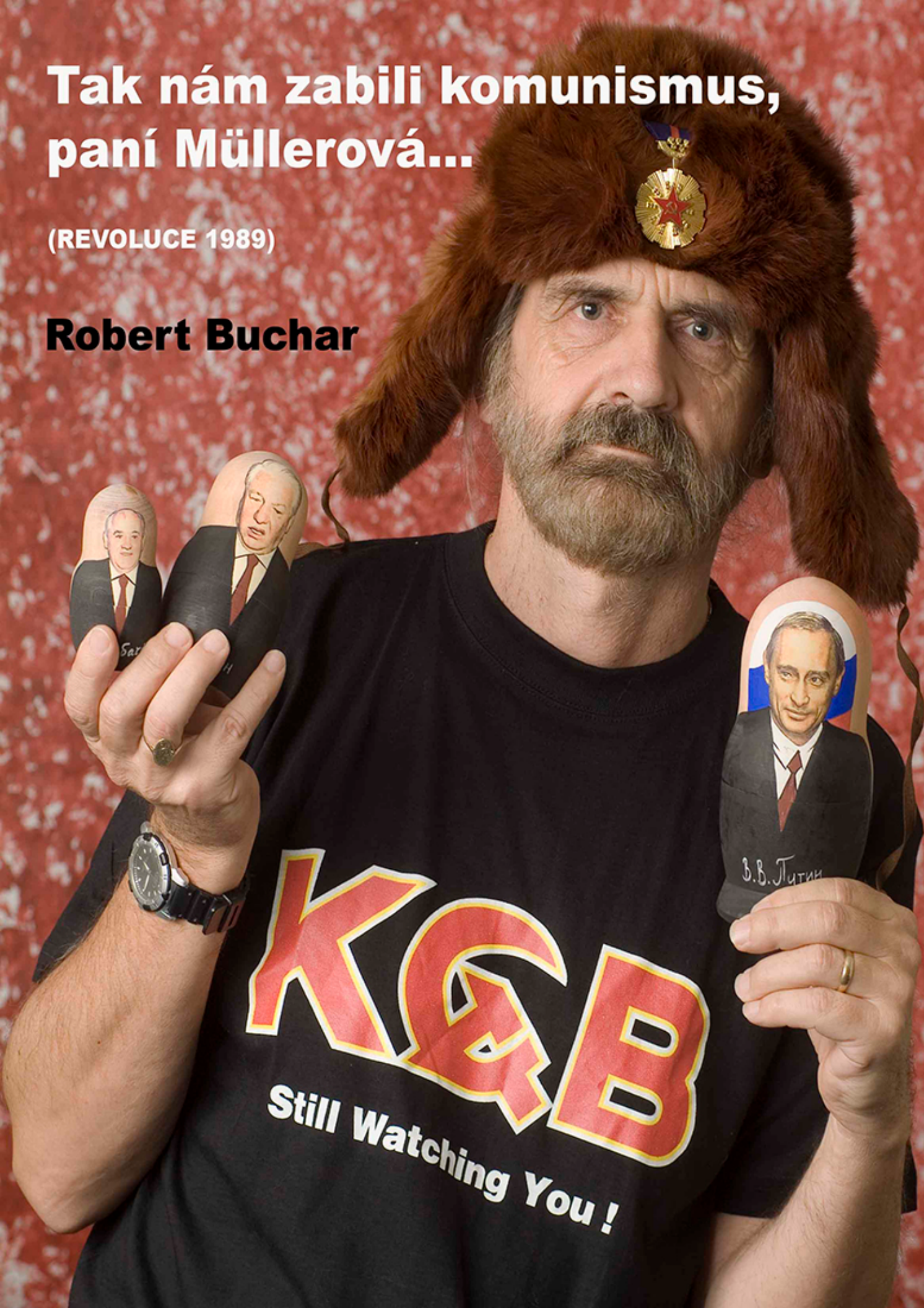

Tak nám zabili komunismus, paní Müllerová...

(REVOLUCE 1989)

Robert Buchar

TAK NÁM ZABILI KOMUNISMUS, PANÍ MULLEROVÁ...
aneb
O pádu komunismu trochu jinak

Robert Buchar

Originální vydání

And Reality Be Damned...

Undoing America: What media didn't tell you about the end of the Cold War and the fall of communism in Europe

Vydáno v Česku v roce 2009 nakladatelstvím BRÁNA, a.s. pod názvem
REVOLUCE 1989

Přeložila © Hana Catalano, 2009

Copyright © 2009 All rights reserved – Robert Buchar

Strategic Book Publishing

An imprint of Strategic Book Group P.O.Box 333 Durham CT 06422

www.StrategicBookGroup.com

Elektronická verze byla vydána ve spolupráci s nakladatelstvím Pierot, spol.s.r.o.

Fotografie na přední straně obálky © Jiří Antalovský

Fotografie na zadní straně obálky © Robert Buchar

č.publikace:

ISBN:

OBSAH

Úvod

1. [Pád Komunistu](#)
2. [Co se stalo?](#)
3. [České hledisko](#)
4. [Golicyn, Šejna, Angleton](#)
5. [Podvod](#)
6. [CIA/KGB](#)
7. [Terorismus](#)
8. [Organizovaný zločin](#)
9. [Média](#)
10. [Dnešní Rusko](#)
11. [Důsledky](#)
12. [Falešná hra s králíkem Rogerem](#)

[Účastníci diskuse](#)

Přílohy:

[Kontrolovaná opozice](#)

[Generál Jan Šejna a Clintonské pásky](#)

Poznámky

Úvod

Major KGB Anatolij Golicyn uprchl v prosinci roku 1961 do Spojených států s informacemi o sovětské dlouhodobé strategii. Poskytl CIA soubor dokumentů, včetně jednoho, který popisoval nové vedení odboru dezinformací KGB (Oddělení „D“). V dokumentu stálo, že KGB nemá prioritní zájem na chytání amerických špiónů. Cílem je spíše vytvoření propracované sítě dezinformací, která by „vyvracela a diskreditovala autentické informace získané nepřítelem“. Taktikou KGB bylo živit CIA stálým přísunem příjemných lží, kdy CIA by pak časem uvěřila pouze historkám připraveným v dílně KGB. To by na druhou stranu umožnilo, aby sovětské agenti snáze pronikali do nitra zpravodajských služeb Spojených států.

Golicyn varoval CIA, že sovětské dezinformace jsou pečlivě vypracovány na podporu dlouhodobého plánu, v němž se váhy moci nenápadně posunou ve prospěch komunistického bloku. Varování Golicyna věřilo kromě Jamese Angletona ze CIA jen málo dalších. Golicyn, jenž byl tehdy opomíjen a nevěřilo se mu, předal CIA v roce 1982 přísně tajný rukopis. Podle tohoto rukopisu se do roku 1986 postaví do čela Sovětského svazu člověk „s liberálnější reputací“. Tento muž zahájí „změny, které předčí představy Marxe či praktický dosah Lenina a pro Stalina by byly absolutně nemyslitelné“. Sovětský systém bude liberalizovaný a liberalizace „bude okázalá a velice působivá. Je možné, že dojde k formálním prohlášením o zredukované roli komunistické strany; její monopol bude navenek omezen... Dojde k reformě KGB. Disidenti doma budou amnestováni; ti v zahraničním exilu se budou moci vrátit a nastoupit do vládních funkcí... Politické kluby se otevřou i pro ty, co nejsou členy komunistické strany. Vůdčí disidenti by mohli založit jednu nebo dvě alternativní politické strany. Uvolní se cenzura; kontroverzní knihy, hry, filmy a umění budou publikovány a představovány veřejnosti.“

CIA nebrala Golicynův rukopis vážně a dala souhlas, aby si jej vydal knižně. To se také stalo a kniha s názvem „Nové lži za staré“ se roku 1984 objevila na pultech knihkupectví. Obsahovala 148 nepodložených předpovědí. Podle badatele Marka Rieblinga se „139 ze 148“ Golicynových předpovědí „vyplnilo do konce roku 1993 – přesnost 94%“. Souhlasil tehdy vůbec někdo s Golicynovou analýzou nebo předpověďmi? Známé autority a analytici CIA se jeho dílu vysmívali. „Jediný vhodný výraz pro tuto knihu je, že je nešťastná,“ napsal v roce 1985 analytik CIA. Když se 139 Golicynových předpovědí uskutečnilo, nedostalo se mu žádné omluvy či uznání. V té době si jeho kritici už blahopřáli k vítězství ve studené válce. Úspěch sovětských dezinformací byl naprostý. Od té doby bude svět vnímat pouze to, co mu KGB naservíruje, co KGB chce, aby svět vnímal.

Vysoce postavený československý uprchlík Jan Šejna napsal ve svých pamětech v roce 1982: „Jedním z největších problémů Západu je, že si existenci nějakého sovětského ‘velkého plánu’ většinou vůbec nepřipouští. Ti, kteří tento koncept odmítají, nevědomky slouží sovětským snahám vyvíjeným na utajení svých cílů a navíc komplikují proces tyto cíle správně vyhodnotit.“ Jako přední funkcionář Šejna pracoval přímo na nejvyšší úrovni československé komunistické vlády. V roce 1967 byl se svými kolegy seznámen se strategií Moskvy. „Vždycky bylo jasné dáno, že cíle Plánu jsou neměnné, ovšem prostředky a metody k jejich dosažení jsou flexibilní,“ napsal Šejna ve svých pamětech. „Tato flexibilita často slouží k tomu, aby zmátla západní politické analytiky, kteří si rádi pletou změnu taktiky s výraznou změnou – myšlení.“ Z toho

důvodu Chruščovovo odsouzení Stalina v roce 1956 byla taktika a nikoliv změna směru. Šejna říká, že i když Chruščov Stalinovy zločiny odsoudil, Kreml se jeho cílů nikdy nevzdal.

18. listopadu 1956, při recepci na polském velvyslanectví v Moskvě, Chruščov před západními velvyslanci ve svém projevu veřejně prohlásil: „Ať se vám to líbí nebo ne, dějiny jsou na naší straně. Pohřbíme vás!“ („Мы вас похороним!“) 24. července 1959 Chruščov řekl tehdejšímu americkému vice presidentovi Richardu Nixonovi při jeho návštěvě Sovětského svazu, že jeho vnoučata budou žít v komunismu. Dva měsíce nato Chruščov navštívil Spojené státy, kde se před tamním ministrem zemědělství Ezrou Taftem Bensonem chvástal tím samým výrokem. Když jej Benson ujišťoval o opaku, Chruščov údajně řekl: „Vy Američané jste tak naivní. Ne, vy nepřijmete komunismus rovnou jako takový, ale budeme vám dávat socialismus po malých dávkách, až se nakonec proberete a zjistíte, že už máte komunismus. Nebudeme s vámi muset bojovat. Oslabíme vaše hospodářství natolik, že nám nakonec spadnete do náručí jako přezrálé ovoce.“

Chruščovovy záměry nedávno vysvětlil Robertu Bucharovi bývalý zástupce šéfa rumunské zahraniční rozvědky Jon Pacepa následujícími slovy: „Veškerá zahraniční politika států sovětského bloku, v podstatě celá jejich ekonomická a vojenská síla, se točila kolem většího sovětského cíle zničit Ameriku zevnitř za pomoci lži. Sověti spatřovali v dezinformacích hlavní nástroj k dialektickému uspíšení světového komunismu. Prioritou číslo jedna pro KGB bylo poškodit moc Ameriky, její úsudek a důvěryhodnost.“

Stojí za povšimnutí, že Chruščov neřekl, že „budete žít v komunismu“. Neřekl ani to, že „vaše děti budou žít v komunismu“. Svým americkým protějškům řekl, že jejich „vnoučata budou žít v komunismu“. Chruščov připouštěl, že plán Moskvy je plán dlouhodobý, představující desetiletí práce. Od počátku února 1967 dostávaly země Varšavského paktu pravidelné pokyny, které podrobně popisovaly jejich roli v celkovém Plánu. „Když jsme s přáteli ten strategický plán studovali,“ napsal Šejna, „tak naše prvotní reakce byly naprosto stejné: považovali jsme jej za nereálný, zejména v jeho načasování, které jsme považovali za silně optimistické.“ Šejna změnil svůj názor až po útěku na Západ. „Mezi západními zeměmi jsem neshledal žádnou jednotu, žádný pevný cíl nebo strategii. Proti sovětskému systému a jeho strategii nelze bojovat malými taktickými kroky. Tehdy jsem začal poprvé věřit, že Sovětský svaz bude schopen dosáhnout svých cílů – něco, čemu jsem v Československu prostě nevěřil.“

Kremelští stratégové počítali s tím, že se po roce 1990 rozvine ekonomický a politický sled událostí, který povede ke zhroucení amerického hospodářství a „ve Washingtonu se dostane k moci přechodná liberální a pokroková vláda“. V září 1967 přijel do Prahy tajemník sovětského ústředního výboru komunistické strany Konstantin Katušev, aby osobně instruoval československé komunistické vůdce. Čechoslováci se obávali, že hospodářská krize v Americe povede ke vzniku pravicového režimu. Katušev připustil, že Spojené státy by se mohly posunout k „tomu či onomu extrému, jako...v období McCarthyho a za války ve Vietnamu. Pokud bychom mohli na USA uplatnit externí restrikce navrhované v našem Plánu a vážně narušit americkou ekonomiku, pak pracující a nižší střední třídy ponesou následky a otočí se zády ke společnosti, která je zklamala. Budou připraveni na revoluci.“

Ruští stratégové předvídali, že za dvacet až čtyřicet let bude americká dělnická třída čelit obtížné situaci. Katušev řekl, že obrovský pokrok Ameriky v technologiích bude mít destabilizující vliv, protože povede k nižší zaměstnanosti nekvalifikovaných pracovníků. „Tento fenomén,“ poznamenal Katušev, „považuji za jeden, s nímž se Spojené státy nedokáží vyrovnat.“ „I když by se američtí pracující mohli stočit doprava,“ dodal, „je pravděpodobnější, že vznikne pokrokovější režim, protože navzdory veškeré své moci jsou vládní byrokratické elity, průmyslová smetánka a média v podstatě liberální ve svých výhledech a stydí se za svůj neúspěch v řešení základních národních problémů.“

V roce 1967 navštívil Prahu sovětský maršál Matvěj Zacharov, aby povzbudil verbování „vlivových agentů na vysoké úrovni“ mezi vzrůstajícím elitním výkvětem na amerických univerzitách, v médiích a ve vládě. Moskva si uvědomovala, že moc se předává z rukou „staré průmyslové plutokracie“. Pokud by sovětský blok pronikl do amerických médií a na akademickou půdu, pak by bylo snazší ovlivňovat společnost jako celek. I když Strategický plán vyžadoval narušování ekonomiky Spojených států a podporu zvolení pokrokového presidentského kandidáta, zaměřoval se také na oddělení Spojených států od Evropy. Podle Šejny „Rusové plánovali hrát na nacionalistické a buržoazní předsudky vůdčích evropských zemí s cílem je přesvědčit, že Evropa musí usilovat o to, aby se stala samostatnou entitou, nezávislou na Spojených státech.“

Aby získala technologie a finance ze Západu, Moskva také plánovala zahájit bezprecedentní mírovou ofenzívu, která by zahrnovala rozpuštění komunistického bloku. Šejna o tomto plánu napsal: „Narušení NATO, které začalo ve Druhé fázi /Plánu/, bude dokončeno odstoupením Spojených států ze závazků týkajících se obrany Evropy a evropským odmítavým postojem k vojenským výdajům, který vyvolá ekonomická recese a jenž bude podněcován snahami ‘pokrokových’ hnutí. Z toho důvodu jsme počítali s tím, že možná bude nutné zrušit Varšavský pakt a pro tento případ jsme již připravovali sít’ bilaterálních obranných dohod, na něž by dohlížely tajné komise Comeconu.“

Co se týče operačních detailů, Plán spoléhal na budoucí sabotážní a teroristické operace. Těm by napomohla infiltrace organizovaného zločinu a Sověty sponzorovaný ilegální obchod s drogami. Ruští plánovači byli přesvědčeni, že americkou ekonomiku lze sabotovat, že CIA je efektivně slepá a že ilegální obchodování s drogami otevře zadní vrátka do amerických finančních center a geografického středu Spojených států. Šejnova výpověď v této věci byla publikována v roce 1990 v knize s názvem „Rudý kokain“ (*Red Cocaine*), kterou napsal Joseph D. Douglass Jr. Úvodem do ní přispěl Ray S. Cline, bývalý zástupce ředitele pro zpravodajské služby při CIA.

Při aplikaci Strategického plánu hraje terorismus obzvlášť důležitou roli. Když se Robert Buchar otázel ruského historika Vladimira Bukovského, zda za současným terorismem stojí Sověti, Bukovskij odpověděl: „Zcela určitě. Můžu vám ukázat stovky dokumentů, které to dokazují. Jak zásobovali, cvičili, zřizovali a – řídili téměř každou teroristickou organizaci na světě. Ty dokumenty mám.“

Bývalý zástupce ředitele rumunských zpravodajských služeb Jon Mihaj Pacepa psal o angažovanosti Ruska v mezinárodním terorismu. „Dnešní mezinárodní terorismus,“ napsal

v srpnu 2006, „se zrodil v Ljubljance, na ústředí KGB... . Byl jsem svědkem jeho zrodu ve svém jiném životě, kdy jsem byl komunistickým generálem.“

V knize vydané roku 1987 s názvem „Spetsnaz: The Inside Story of the Soviet Special Forces“ (v Česku vyšla pod názvem *„Specnaz -- Příběh sovětských speciálních sil“*-pozn.př.), uprchlík ze sovětské vojenské rozvědky píšící pod pseudonymem Viktor Suvorov vysvětluje základní účel, k němuž bude terorismus využitý. V 15. kapitole knihy Suvorov uvádí různé činy hospodářských sabotáží a terorismu, jejichž uskutečňování má předcházet totální válce se Spojenými státy. „Všechny tyto operace,“ píše Suvorov, „jsou u GRU oficiálně známé jako ‘přípravné období’ a neoficiálně jako ‘předehra’. Předehra je série velkých i malých operací, které mají za úkol – než dojde ke skutečným vojenským operacím – oslabit morálku nepřítele, vytvořit atmosféru všeobecného podezírání, strachu a nejistoty a odvést pozornost armádních a policejních složek nepřítele na velké množství různých cílů, z nichž se každý může stát předmětem dalšího útoku.“ Podle Suvorova předehru provádí zpravodajští agenti a „žoldáci naverbovaní prostředníky“. Strategie, podle které postupují, je známá jako „šedý teror“ a Suvorov jej popisuje jako „druh teroru, který se nevede jménem Sovětského svazu“. Místo toho je uskutečňován jménem „již existujících extrémistických skupin, které s Ruskem nemají žádnou spojitost“. Suvorov píše, že „teroristické činy prováděné během ‘předehry’ vyžadují jen velmi málo lidí, velice málo zbraní a málo vybavení“. Člověk si vybaví příklad 19 mužů s obyčejnými obalářskými noži - box-cutters (*útok na USA 11. září 2001*-pozn.př.), i když Suvorov uvádí „šroubovák, krabičku zápalek nebo skleněnou ampuli“.

V červenci 2005, v interview pro polský deník Rzeczpospolita, uprchlík z ruské FSB/KGB Alexandr Litviněnko tvrdil, že zástupce velitele al-Káidy, Ajman al-Zawahri, je „starý agent FSB“. Autor politických statí a bývalý důstojník KGB Konstantin Preobraženskij vyjádření Litviněnka potvrdil a uvedl: „[Litviněnko] byl zodpovědný za zajištění utajení příjezdu al-Zawahriho do Ruska. Al-Zawahriho školili instruktoři FSB v Dagestánu, severní Kavkaz, v období 1996-1997.“ Preobraženskij dále uvádí: „Litviněnko v tu dobu šéfoval pododdělení pro mezinárodně hledané teroristy při Prvním oddělení operativně-vyšetřovacího ředitelství protiteroristické sekce FSB. Dostal rozkaz ujmout se delikátního úkolu a zajistit, aby ruská policie al-Zawahriho nevědomky neprozradila. Přestože FSB dostala al-Zawahriho do Ruska na falešný pas, mohlo se stát, že policie se o jeho příjezdu dozví a nahlásí jej Moskvě k ověření. Takový proces by al-Zawahriho mohl odhalit jako kolaboranta FSB.“

Ve svém červencovém interview v roce 2005 Litviněnko deníku Rzeczpospolita podrobně popsal roli Ruska coby původce současného terorismu. Uvedl: „Znám pouze jednu organizaci, která z terorismu učinila hlavní nástroj k řešení politických problémů. Jsou to ruské zvláštní služby. KGB už hodně let praktikuje terorismus a masový terorismus. Na zvláštním oddělení KGB trénovali teroristy prakticky ze všech zemí světa. Tyto kurzy zpravidla trvaly půl roku. Speciálně vycvičení a připravení agenti KGB organizovali vraždy a exploze, včetně výbuchů tankerů, únosy civilních letadel a útoky na diplomatické, státní a obchodní organizace po celém světě.“ Litviněnko dodal, že agenti KGB/FSB jsou „ti nejkrvavější teroristé na světě“. Uvedl pak jména, jako například Iljič Ramirez Sančez (*Carlos nebo Šakal*, pozn.př.), Jásir Arafat, Sadám Husajn a mnoho dalších. Podle Litviněnka „všechny tyhle osoby a hnutí fungovaly pod svými vlastními slogany; nicméně, nikdo z nich v podstatě neskrýval svůj ‘intimní’ ... vztah s Kremlem a Ljubljankou. Položme si jednoduchou otázku. Školili a financovali by ruské zvláštní služby lidi a

skupiny, které by nebyli pod dohledem Ljubljanky a nesloužili by zájmům Kremlu? Odpověď je jasná. Nikoliv. Každý teroristický čin uskutečněný těmito lidmi byl proveden jako zvláštní úkol, a to pod přísnou kontrolou KGB a SSSR.“

Na otázku, zda tento terorismus pokračuje i za postsovětského vedení, Litviněnko varoval, že „centrum globálního terorismu není v Iráku, Iránu, Afghánistánu nebo v Čečenské republice. Teroristická infekce se do celého světa šíří z paláce Ljubljanka a z vládního Kremlu. A dokud nebudou ruské zvláštní služby postaveny mimo zákon, rozprášeny a zavrženy, tak se terorismus nikdy nezastaví.“ Zhruba 16 měsíců po svém veřejném prohlášení o napojení KGB na al-Káidu byl Litviněnko otráven v baru londýnského hotelu agenti z Kremlu, kteří mu do čaje přimíchali radioaktivní polonium-210. Zemřel v listopadu 2006.

V listopadu 1998 jsem o válečných plánech Moskvy hovořil s ruským vojenským uprchlíkem, plukovníkem Stanislavem Lunevem, který mě překvapil nepravděpodobným varováním. Řekl, že jakékoliv budoucí zpráva o tom, že arabští teroristé zaútočili na nějaké americké město, by se nemělo věřit. Když jsem se zeptal proč, Lunev odpověděl: „Protože to budou moji lidé, Specnaz (ruská komanda zvláštního nasazení).“

Robert Buchar se posledních pět let zabýval rozhovory s odborníky na zpravodajské služby, disidenty, uprchlíky a bojovníky studené války. Co během těchto rozhovorů zjistil, je úplně jiná realita, než ji podávají přední média. Souhrn jeho zjištění si zaslouží, aby se četl, studoval a aby se o něm diskutovalo. Spojené státy spějí k velkému problému a jediný způsob, jak tento problém pochopit – ve vši jeho složitosti – je otočit stránky dějin a zjistit, co se skutečně stalo v období let 1989 a 1991.

Jeff Nyquist
Eureka, Kalifornie
4. dubna 2009

*(Pozn.př. **Jeffrey Richard Nyquist** –patriot, analytik a světově uznávaný americký odborník na geopolitiku s rozsáhlou publikační činností, autor knihy *Origins of the Fourth World War /Zárodky čtvrté světové války/, má vlastní rozhlasové vysílání, webové stránky www.jrnyquist.com a spoustu dalších aktivit, které se všechny věnují situaci na světové scéně, demokracii, lidským právům a jejich hrozbám.)**

Kapitola 1

Pád komunismu

Velké revoluční změny z konce 20. století – pád komunismu ve východní Evropě a rozpad Sovětského svazu – se nyní všeobecně považují za spontánní výsledek dlouho se hromadících sociálních a ekonomických tlaků, a politický chaos a ekonomický zmatek, které následovaly, za nic více než pomíjivou fázi v nevyhnutelné cestě k dokonalejší demokracii. Člověk by si však mohl jen přát, aby to bylo tak jednoduché.

Dnes je jasné, že vývoj v Rusku nenabral Západem očekávaný směr. V průběhu závěrečné etapy studené války se Sovětský svaz pod vedením svých dogmatických a viditelně senilních vůdců potápěl k téměř totálnímu úpadku. Jurij Vladimirovič Andropov¹ předseda KGB (1967-1982) – jediná organizace, která přesně znala jak stav ekonomiky, tak i brilantnost strategického rozhodování – dospěl k závěru, že na vážnou chorobu komunistického systému neexistuje žádný lék. Aby zachoval bohatství, které bylo v nebezpečí, že vyklouzne z rukou vůdců, přišel s téměř nemyslitelným plánem: obětovat vládu Moskvy nad východoevropským blokem – a jak se ukázalo, i samotnou vládnoucí stranu SSSR. I když Andropov zemřel v roce 1984, jeho stopa zůstává viditelná i v událostech, jež následovaly, stejně jako role jím vybraného následovníka Michaila Sergejeviče Gorbačova². Svědci v této knize shodně vypovídají, že to, co v roce 1989 navenek vypadalo jako spontánní hnutí za svobodu, byl ve skutečnosti převrat zorganizovaný z Moskvy – z úřadoven ruské KGB³. A snad poprvé ve známé historii jsme prošli revolucí, aniž bychom si uvědomili, kdo jsou skuteční vítězové a kdo ti poražení.

Následky jsou dalekosáhlé a zdá se, že lidé na Západě mají krátkou paměť. Rusko se stalo dokonalým státem KGB. 80% vládních funkcionářů jsou buď bývalí či aktivní důstojníci KGB, včetně samotného předchozího presidenta Vladimira Vladimiroviče Putina⁴.

Jak se blížíme ke svému konečnému cíli světovlády a Novému světovému řádu, je velmi důležité si uvědomit, kdo tu cestu naplánoval. Víme, co se vlastně stalo ve východní Evropě v letech 1989-1991? Vysvětlení, kterého se nám dostalo z médií, je iluze. Ignoruje okolnosti, jež směřují k hodně odlišnému obrazu dnešní reality a jak k ní došlo. Tyto okolnosti popírají náhodu a volají po vysvětlení.

- Všech sedm východoevropských komunistických režimů – každý z nich dlouho, neústupně a často krvavě bráněný krutými a všudypřítomnými bezpečnostními složkami – se zhroutilo v perfektní synchronizaci během krátkého období sedmi měsíců.

- Každý z těchto režimů odstoupil hladce a (kromě krátké šarvátky v Rumunsku) bez boje předal mírumilovně veškerou moc nenáviděným a pronásledovaným nepřítelům.

- Všichni noví čelní představitelé vlád souhlasili, že své předchůdce nepoženu před soud za všechna ta desetiletí zločineckého útlaču.

- Východoevropské parlamenty, třebaže stále složené ze skalních zastánců starého režimu, jednohlasně přijaly změny, jimiž se v podstatě zřikají zákonodárné moci.

- Když tyto komunistické režimy padly, tak Sovětský svaz – ten, jenž přes celá desetiletí krutě vojensky zasahoval, aby v těchto oblastech potlačil jakékoliv nebezpečí ohrožující komunistickou vládu – jen pasivně a neškodně přihlížel.

- Potom v teatrální frašce mírumilovně zkolaboval samotný Sovětský svaz a čtyři z jeho základních republik se s malým či žádným násilím odtrhly.
- Všechny nové vlády daly do režimu utajení veškeré poznatky a jednání tajné policie (shromážděné během dlouhých let všudypřítomnými informátory) o nových vůdcích a jejich politických spojencích.
- Každý z těchto nových režimů okamžitě odsouhlasil takzvané privatizační zákony, jimiž přecházelo průmyslové bohatství a majetek země na veřejné dražitele (i na některé bývalé legitimní vlastníky) za podmínek „solidních finančních plánů“.
- Co je viditelné dnes, o dvacet let později, se hodně liší od toho očekávaného.
- Brzy po předání moci byli bývalí disidenti, kteří dostali vládní funkce, vyměněni za novou vrstvu „technokratů“ a víceméně upadli v zapomnění.
- Někteří z těch, kteří se v zákulisí nejvíce angažovali při jednáních o předání moci a privatizačním procesu, zemřeli pochybnými sebevraždami, při nehodách, na neobjasněné nemoci či infarkty.
- Nahromadily se důkazy, že mnoho národního bohatství bylo ve skutečnosti převedeno do rukou předem vybraných kupců, kteří se dostali do mocenských klanů se silnými vazbami na bývalé komunisty a jejich bezpečnostní a zpravodajské posluhovače ruské KGB.
- V přeměně, kterou političtí analytici předvíдали již v počátcích vlády Borise Jelcina⁵, převzal vládu nad Ruskem profesionální důstojník KGB – žádný politik či disident.
- Události v Rusku odhalily těsnou spolupráci mezi FSB, nástupkyní KGB z dob Sovětského svazu, a jejím dlouhodobým subdodavatelem, ruskou mafií.

Cílem sovětského režimu bylo zničit Spojené státy coby světovou velmoc. Sovětská KGB stála u vzniku státem sponzorovaného terorismu. KGB vymyslela Organizaci na osvobození Palestiny (OOP/PLO). V 60. letech minulého 20. století byl do sovětské/OOP⁶ války přidán nový prvek – mezinárodní terorismus. A ten, jak jej dnes již dobře známe, vznikl v Ljubljance⁷. Jurij Andropov jednou Jonu Pacepovi vysvětlil, že muslimský svět je Petriho miska, v níž Rusové mohou „z bakterie myšlenky marxismu-leninismu vypěstovat jedovatý kmen americké nenávisti.“ Při jedné příležitosti Pacepovi generál Alexandr Sacharovskij⁸ (šéf KGB) řekl: „V dnešním světě, kdy jaderné zbraně učinily vojenskou sílu zastaralou, by se naši hlavní zbraní měl stát terorismus.“ Američané a Evropané si minulost již nepamatují a neuvědomují si, že historie se nyní opakuje. Amerika musí zažít víc drsných překvapení. Existuje však dlouhá historie událostí, jež vedly k tomu, co se stalo v roce 1989.

Uprchlík z KGB Anatolij Golicyn⁹ napsal ve své knize *The Perestroika Deception* (str. 205) následující slova:

„Západ nepochopil zrádnou, řízenou povahu nových ‘demokratických’ a ‘nekomunistických’ struktur zavedených v Sovětském svazu a východní Evropě. Západ jásá, že bývalí takzvaní ‘disidenti’, na něž se pohlíželo jako na ‘pronásledovanou politickou opozici’, se v těchto nových strukturách nyní stávají presidenty, premiéry, členy vlády a parlamentu a velvyslanci. Neboť komunistům se podařilo před Západem utajit, že tato takzvaná ‘politická opozice disidentů’ byla vytvořena, vychována a vedena komunistickými stranami a bezpečnostními službami zemí sovětského bloku po celé období příprav na ‘perestrojku’¹⁰. V zájmu strategie byl plně nasazen politický a bezpečnostní potenciál bloku.“

Je možné, že politické zřízení na Západě jednoduše nechce znát pravdu?

Kapitola 2

Co se stalo?

RB: Vítejte v naší „virtuální“ diskuzi u kulatého stolu. Měl jsem štěstí, že se mi podařilo dát dohromady tuhle skupinu velice mimořádných lidí, kteří by se jinak nikdy nesetkali, aby podiskutovali o pádu komunismu v Evropě, jeho kořenech a důsledcích. Na toto téma se napsalo mnoho knih, avšak nikdo se dosud nepokusil sestavit celou mozaiku a ukázat tak celou událost v pravém světle. Jsem přesvědčen, že tato diskuze bude právě v tomhle nápomocná. Začněme tedy otázkou, která mi už dlouho leží na srdci. Proč nikdo nehovoří o pádu komunismu v Evropě? Vypadá to, že není vůbec žádný zájem probádat, co se opravdu stalo. Proč se nikdo nezajímá?

Joseph Douglass:

Proč nikdo nemluví o konci komunismu? Zajímá to někoho? Myslím si, že ten přístup není až tak o tom, že se lidi nezajímají, ale že si prostě oddychli, že k tomu vůbec došlo. A když nastala úleva, tak si s tím tedy už nemusí dělat starosti. Můžou to pustit z hlavy a zapomenout na to. Jeden z nejzajímavějších aspektů, s nímž jsem se v tomto ohledu setkal, je reakce různých konzervativních politických příznivců na smrt komunismu, lépe řečeno, na údajnou smrt komunismu. Mnozí z nich byli velice zarputilí antikomunisté. Chápali duplicitu, která má uvnitř komunistického systému své zásadní místo. Přesto byli mezi prvními, kdo se chtěl zviditelnit a slavit úspěch své vlastní strategie, jež měla za následek pád komunismu. Nezaznamenal jsem, že by se jediný z nich zarazil a zamyslel nad tím, co skutečně nastartovalo ten pád a sebezničení. Neboť, která byrokracie se kdy sama ničí? Platí to zejména v případě komunismu, protože pokud je komunismus něčím vyhlášený, zejména v Sovětském svazu, pak je to centrální plánování. Nikdy neudělají něco, co by bylo v rozporu s plánem. Takže jestliže chystají sebezničení, pak za tím musí být nějaký plán. Avšak nikdo z těch bývalých antikomunistů, které jsem viděl v akademických kruzích a ve vládě, nikdy nepoložil otázku, zda existoval nějaký plán či nikoliv. Protože tohle bylo velice pečlivě zorganizováno a očividně naplánováno uvnitř systému a dokonce zde byly indicie, že se něco chystá. Například, jeden z velmi význačných mluvčích sovětského systému, profesor Georgij Arbatov¹¹, napsal mnoho článků publikovaných v západním tisku, v nichž uvedl: „Provedeme vám něco strašného. Zbavíme vás vaší hrozby.“ Tyhle poznámky přišly rok před tím, než komunistický systém skutečně zahájil své sebezničení. A já jsem se v duchu pořád ptal: „Vida, proč asi?“ Ovšemže to bylo naplánované. Jaký byl ten plán? Přesto to bylo něco, čím se podle všeho nechtějí zabývat ani ti nejhorlivější antikomunisté. Spíše převládá tendence komunismus je mrtvý, zatleskejme a pochvalme se. A zdá se, že to v tomhle smyslu pokračuje dál.

RB: Tak jak byste popsali konec komunismu? Co se stalo?

Angelo Codevilla:

Ve Spojených státech se v 80. letech vedla diskuse o tom, zda se Sovětský svaz bude reformovat. Většina, zejména ti levicově orientovaní, takzvaní „správně uvažující“ lidé v této zemi měli zato, že se Sovětský svaz zreformuje. Vskutku, prezident Bush ve své funkci tvrdil, že Gorbačov je reformátor, jenž by mohl Sovětský svaz proměnit v něco, jako je Západ. Jiní, včetně mne a zcela v tezích moudrých mužů, jakými je Richard Pipes¹² a Robert Conquest¹³, s přesvědčením

očekávali, že Sovětský svaz jednoho dne zahyne. Nečekali jsme, že by k tomu došlo tak brzy. Měli jsme jasnou představu, že by mohl zemřít nebo že by nám třeba ještě mohl způsobit hodně problémů. Určitě jsme nepřipouštěli možnost, že by se mohl zreformovat. Byli jsme přesvědčeni, že bude žít a zemře tak, jak jej Stalin¹⁴ a Lenin¹⁵ vytvořili, ale že jej nelze reformovat.

Robert Gates:

Myslím si, že záměrem procesu reformy za Gorbačova bylo přizpůsobit se novému světu a nové úrovni konkurence. Problém byl, že třeba v ekonomice se Gorbačov sice chtěl zbavit stalinistické ekonomické byrokracie vybudované ve 30. letech, avšak nevěděl, čím ji nahradit. A tak jedním z výsledků byl pozvolný úpadek sovětského hospodářství v průběhu celé doby jeho vlády, a to až do té míry, kdy se nakonec nevyhnutelně zhroutilo. Další jeho chybou bylo, že jen málo vnímal skutečné zdroje sovětské moci komunistické strany, moci v Rusku, že když odstranil strach, odstranil teror a umožnil přátelský dialog. A potom explodovala veškerá ta frustrace a hněv národností, dokonce i uvnitř samotného Ruska. Takže já se dívám na Gorbačova jako na autora nějakého zákona a nezvládnutých následků. Měl v úmyslu modernizovat Sovětský svaz, přiblížit komunistickou stranu lidem a zbavit se byrokracie a ekonomiky, které brzdily růst. Jelikož si však neuvedomil, nevěděl, čím tu ekonomickou byrokracii nahradit, zůstal komunistou až do úplného konce. Z toho důvodu ji nemohl nahradit těmi polotržními reformami, k nimž došlo v Číně a jinde, a proto ekonomika zkolabovala. V Sovětském svazu tedy šlo o proces vnitřního kolapsu. Myslím si ale, že tlak na něj, aby zahájil proces reformy a změny, přicházel zvenčí. Nikoliv zevnitř. Ten pak však nastartoval proces vnitřního rozkladu, jenž sílil a začal žít svým vlastním životem.

Tennent Bagley:

Když začala perestrojka, byl jsem samozřejmě silně ovlivněn svou vlastní zkušeností s důstojníky KGB, kteří uprchli na Západ a stali se našimi spojenci, přáteli a pomocníky. Jedna věc, na níž se všichni shodli, bylo to, že pokud kdy budou sovětské lidi zbaveni strachu, a to i v malé míře, pak zkáza režimu bude blízko. Není možné, aby přetrval bez pravého, nefalšovaného strachu. Ten strach vyvolávala KGB a její zástupné organizace v celé sovětské společnosti. Dbaly na to, aby nikdo názorově neoponoval, neměl nežádoucí kontakty nebo dokonce neplánoval nějaké protiakce či nenavrhoval změny. Slovo disident se používalo pro lidi jiného smýšlení, které znamenalo nebezpečí. A moje zdroje, lépe řečeno moji přátelé, měli všichni pocit, že bez tohoto strachu, a aniž by systém doznal nějaké změny, by se celý sovětský režim v krátké době zhroutil. A když přišla perestrojka, spatřovali v ní konec sovětského režimu. A domnívali se, že je nevyhnutelný. Já jsem byl skeptičtější. Měli pravdu a já jsem se mýlil. A skutečně to netrvalo moc dlouho. Režim padl za nějakých pět, šest, sedm let. Myslím si, že perestrojka se snažila sovětský režim zachovat, ale byla špatně promyšlená, protože sovětský režim, vhodnější výraz pro naše téma je spíše režim teroru, nebylo možné bez přítomnosti strachu udržet.

Ludvík Zifčák:

Systém, který v tu dobu fungoval, byl víc jak čtyřicet let starý a potřeboval změnu. Všichni to cítili. Cítili to lidé v komunistické straně, v armádě, prostě všichni. Samozřejmě nikdo nepřemýšlel o změnách, které by změnily politický systém. Měli se vyměnit lidé v nejvyšších vládních funkcích. Hodně lidí si myslí nebo je přesvědčeno, že v roce 1989 došlo k masovému povstání národa. Na základě toho, co jsem dělal nebo kde jsem pracoval jsem přesvědčen, že

k žádnému povstání vůbec nedošlo. Jeden politický systém byl jednoduše nahrazen jiným politickým systémem, samozřejmě za pomoci dalších činitelů. Dnes lze už jen těžko zjistit, kdo ten scénář napsal, ale určitě nebyl napsán v Americe. Amerika nakonec prostě naskočila do rozjetého vlaku. Takže scénář byl s největší pravděpodobností napsán na Východě.

Oleg Gordijevskij:

Komunistický systém nebyl životaschopný. Celou rostoucí ekonomiku nelze řídit pouze jednou skupinou lidí shora. Životaschopná je jen volná tržní ekonomika. Takže čím víc se Sovětský svaz rozrůstal a stával se sofistikovaným, tím obtížnější pro něj bylo existovat jako životaschopný ekonomický systém. Kromě toho Moskva, Kreml, vydávala téměř 50% národního důchodu na vojenské účely. Zemi docházely prostředky. Proto bylo v 70. a 80. letech jasné, že pokud se něco neudělá, tak se komunistický systém zhroutí. A zhroutil se. Nespadl však jako domeček z karet. Byly k tomu třeba okolnosti, kterých bylo spousta. Zaprvé, v 80. letech byla ropa levná. Zadruhé, prezident Reagan zahájil významný vojenský program. Přišel s programem SDI¹⁶ (Strategic Defense Initiative), Strategické obranné iniciativy, namířeným proti mezikontinentálním balistickým raketám. Předpokládal likvidaci útočících raket v kosmickém prostoru a finančně byl velice náročný. Když jej sovětsští odborníci prozkoumali, řekli, že s Američany teď už nemůžeme soutěžit. Musíme něco udělat. Zkusme nějaké reformy. Pak se začalo s reformami, s velmi slabými reformami, na vylepšení Sovětského svazu. Nikoliv za účelem jeho rozpuštění, ani proto, aby se východní Evropa vymanila z jeho područí, ale pouze proto, aby se zdokonalil komunistický systém. Reformy získaly svou vlastní sílu a nakonec vedly ke kolapsu východoevropských zemí a potom, o tři roky později, i Sovětského svazu.

Jeff Nyquist:

Krátká verze zní, že komunistický systém v Sovětském svazu a dalších zemích, zemích Varšavského paktu, zahrnoval řízenou opozici. Za komunismu bylo velice důležité, aby lidé, kteří s režimem nesouhlasili, byli pod kontrolou. Někteří takoví lidé se eliminovali, někteří se uvěznil, ale komunistický režim musel dbát na to, aby sám vedl nějaký typ opozice. A v těchto zemích došlo k tomu, že si komunisté uvědomovali, že tuto opozici mohou dovést k moci a vytvořit tak falešné demokracie pod vedením KGB. Lidé nyní mohou vést debaty o tom, do jaké míry se tohle skutečně podařilo. Hovořil jsem s uprchlíky, s lidmi, kteří po změnách uprchli. Ti mi řekli, že nějaký plán určitě existoval a že se možná nerealizoval přesně podle zadání. V podstatě však strůjcem změn, kolapsu komunismu, byla Moskva. Plánovala je mnoho, mnoho let dopředu a nastartovala je. To je vysvětlení změn. Nešlo o spontánní povstání lidí, kteří by komunistický režim smetli. K tomu by nikdy nedošlo.

Petr Cibulka:

Takzvaná „privatizační revoluce“ v Československu byl ve skutečnosti převrat KGB, GRU a jejich českých a slovenských společníků. To je vše, co lze říct o Sametové revoluci¹⁷.

Jon Pacepa:

KGB hrála mnohem větší a povětšinou neznámou roli v dějinách Kremlu. Za rouškou marxismu v tichosti převzala původní nástroje ideologie a stala se pravou rukou vládce při správě země. Avšak jenom hrstka lidí pohybuje se v té nejtěsnější blízkosti vůdců zemí sovětského bloku věděla, že komunistická strana v Sovětském svazu nakonec nehrála větší roli, než jakou hrálo Leninovo nabalzamované tělo v kremelském mauzoleu.

Vladimir Bukovskij:

Nuže, existuje mnoho teorií o tom, co se stalo. Některé z nich jsou oficiální. Jakýsi druh populární moudrosti by nás nabádal k vysvětlení, že lidé už měli dost a využili příležitosti, kterou jim poskytla politika Gorbačova a posunuli věci trochu dál, než si Kreml představoval.

To je všechno pravda kromě toho, že existovaly některé další faktory, o nichž se běžně nemluví. A když se o nich pokusíte hovořit na Západě, nevěřicně na vás zírají. Jmenovitě tedy to, že koncem roku 1988 bylo v Moskvě naplánováno změnit tvrdou linii komunistických režimů ve východní Evropě a nalézt za ně liberálnější verzi. Nepřekročilo to nápad nalézt v každé zemi nějakého místního Gorbačova a přivést jej k moci. Bylo však rozhodnuto, aby to proběhlo jako oblíbená revoluce, nikoliv jako zásah Moskvy, což by se lidem nelíbilo. Takhle to alespoň vypadalo jako místní iniciativa. I když se nejednalo o přímou, otevřenou revoluci, alespoň došlo k jakémusi vnitřnímu vývoji, který vše navodil. To je jedna věc. Ovšem druhou věcí je to, že pro všechny východoevropské a středoevropské změny bylo důležité Německo. A už v počátcích Gorbačovovy presidentské funkce bylo rozhodnuto, že dalším krokem bude sjednocení Německa. Za předpokladu, že sjednocení se odehraje za jejich podmínek, nikoliv za podmínek Západu. Konkrétně se plánovalo, že Německo bude demilitarizované, sociálnědemokratické, vystoupí z NATO a bude prakticky úplně v rukou Sovětského svazu. To byl původní plán. Samozřejmě, realita vnesla do toho plánu některé úpravy. Přičemž první fáze realizace projektu byly celkem úspěšné. Mám na mysli odstranění a nahrazení vůdcích stoupenců tvrdé linie v Československu, Bulharsku a v některých dalších zemích. Nebylo těžké toho dosáhnout. Moskva tyto chlapíky tradičně určila a měla veškerý vliv a spolehlivé lidi ve vládnoucích kruzích. Takže to nebylo moc obtížné a scénářem byl jakýsi padělek revoluce. Nicméně, první fáze tedy nebyla těžká. Celý plán se zhatil ve druhé fázi, kdy chtěli vůdce nahradit svými vybranými kandidáty. A to se nestalo nikde, kromě Rumunska. V Rumunsku chtěli Iliescu¹⁸ a Iliescu se dostal k moci. V dalších zemích chtěli někoho jiného. Neuvažovali o Havlovi¹⁹, neuvažovali o tom, kdo byl v Maďarsku, o nekomunistické vládě nebo podobně. Polský problém, polský scénář, se zpočátku vyvíjel celkem úspěšně. Dohoda u kulatého stolu vypadala pro komunisty velmi dobře. V rukách by jim zůstalo nějakých 65% zákonodárné moci a hodně moci správní. Ale i v Polsku začali komunisté rychle ztrácet kontrolu. Volby do senátu pro ně dopadly katastrofálně. Dostali, co se u kulatého stolu domluvilo – 65 procent legislativní moci – ale nezdálo se, že jim to dlouho vydrží a nezaručovalo jim to naprostou kontrolu. Takže si stěžovali, že rychle ztrácí půdu pod nohama. Měli jsme tam tedy operaci řízenou z Moskvy, která se vymkla z rukou a přinesla mnohem radikálnější změny, s níž její plánovači nepočítali. V podstatě ztratili ve velkém měřítku kontrolu ve většině zemích. To se samozřejmě zpětně odrazilo v samotném Sovětském svazu. Tendence k oddělení, inspirované příklady ve východní Evropě, se staly pro vedení nesnesitelné. A brzy poté měl Sovětský svaz víceméně stejný scénář jako východní Evropa. Komunisté se snažili udržet si moc a lidé je chtěli odstranit. Oddělení baltských států se stalo nevyhnutelným. Pokud je nám známo, tak pokus o převrat v roce 1991 nebyl žádným převratem. Ve skutečnosti to bylo rozhodnutí vedení zavést stanné právo jako v Polsku. Ale nemohli se dohodnout, jak to udělat. A Gorbačov nechtěl být vnímán jako strůjce. Chtěl, aby se to udělalo v jeho nepřítomnosti, aby si nepokazil svoji kladnou pověst na Západě. A bez vrchního velitele to armáda samozřejmě neudělala a podle toho, co víme, tak KGB nebyla tak rozhodná, jak by bývala měla být. Během tří dnů se prakticky celá scéna zhroutila. Neuvěřitelně rychle. A potom už to byla jen otázka času. Další republiky chtěly nezávislost a Sovětský svaz se v prosinci 1991 rozpadl. Všechno je to výsledek jejich vlastní operace, jejich

vlastního pokusu modernizovat komunistický systém a zachránit socialismus v co největší míře. Dějiny ukázaly, že neměli úspěch. Ukázalo se, že socialismus se nedá reformovat. Můžete jej zrušit, můžete jej vyhodit do starého železa, ale nemůžete jej zreformovat. Nelze jej předělat. A ten celý systém, tak jak byl v Evropě vybudován Stalinem, nevydržel takový druh vnitřního tlaku.

Robert Gates:

Mám zato, že Gorbačov se časem vyvíjel. Myslím, že když se dostal k moci, byl přesně tam, kde měl být. Udržovat sovětskou moc, udržovat sílu komunistické strany. Měl pár nápadů na mírné změny v ekonomice. Problém však je, že když se pokusil zavést některá skromná opatření, nepovedlo se a on zaváděl další, které jej vtáhly do procesu stále se zrychlující změny, o níž vůbec neuvažoval, když se stal generálním tajemníkem komunistické strany a prezidentem Sovětského svazu. Myslím, že u Gorbačova se jednalo o vývojový proces, kdy se nepodařily věci, o které se při revitalizaci Sovětského svazu snažil. Podnikal pak další a další dalekosáhlé kroky, až se na cestě k reformě ocitl až příliš daleko. Nemyslím si, že měl nějaký plán nebo strategii, které by jej posunuly z pozice, v níž jako chránělec Andropova a Suslova²⁰ začínal, na pozici v podstatě radikálního reformátora, jímž se nakonec stal. Podle mého názoru to u Gorbačova byl vývojový proces zrychlený nezdarem.

RB: *Takže, v rozporu s oficiální verzí, kterou média podala lidem, lze říct, že konec komunismu byl připraven?*

Jeff Nyquist:

Nemyslím si, že se jednalo o spontánní událost. Myslím, že tohle může být zcela jasně řečeno. Máme svědectví z různých zemí, že sami komunisté, vedení v těchto zemích, že sám Gorbačov nebyl autorem těchto změn. Že KGB a tajná policie se na těchto změnách podílely v Polsku, Rumunsku, Československu a Rusku, pokud ne ve všech zemích, které se postupně měnily. Události blíže popisuje například Andrei Codrescu ve své knize o Rumunsku, svědectví Solidarity²¹ přicházející z Polska nebo výpovědi lidí, které znám v České republice. V každé z těchto zemí, i ve východním Německu, byly revoluce naplánované předem, byly učiněny přípravy ze strany KGB, komunistů, struktur, které existovaly a vládly v těch zemích. Měnily svou formaci. Komunistický blok nebyl úspěšný. Varšavský pakt i sovětské impérium. Takže museli změnit svoji formaci, aby získali věci, které potřebují, což byly v podstatě technologie, peníze a více volnosti při obchodování s jinými zeměmi, v čemž byli omezováni. Tím, že komunisté byli nepřáteli svobodného světa, měli hodně překážek. Ty překážky jim znemožňovaly dělat, co by chtěli. Je hodně obtížné fungovat na mnoha úrovních, když další země mají vůči vašim aktivitám podezření. Tak se tato podezření odstranila. A Západ radostně hlásal vítězství ve studené válce. Odešly však staré struktury komunistického systému? Vzdaly se svého cíle? Nikoliv. Lze jasně vidět, že aktivity bývalého podplukovníka KGB Vladimira Putina, presidenta ruské federace, jsou hanebné. Hanebné je, co dělá diplomaticky, ekonomicky a ve věcech vnitřní politiky Ruska. Lidé si toho všimají. Ale změnil někdo Západ, aby se řeklo: dobrá, tenhle chlapík je nebezpečný? A zažehne se nová studená válka? Je možné, že se tyhle komunistické struktury nyní znovu objevují a my máme novou hrozbu, nový problém? Myslím, že nikoliv. Nemyslím si, že by někdo měl odvahu vydat se tímhle směrem. Aspoň zatím ne.

Vladimir Bukovskij:

Změny byly předem moc dobře připravené. Existovaly nějaké alternativní plány, přípravy pro druhou a třetí úroveň důležitosti, vůdce a elity. Vše se provádělo pomalu, začátek byl na konci 70. let a pokračovalo to po celá 80. léta, zejména za vlády Jurije Andropova. V tu dobu byl plán vypracován, takže Gorbačov jej nevytvářel, nebyl jeho organizátorem. Byl vybrán jako nejvhodnější člověk k jeho zavedení. V televizi vypadal dobře a byl mladý. Dokázal hovořit bez předlohy, bez čtení připraveného textu. Byl to vychytralec, ale nebyl otcem celého plánu. Plán mu předalo předchozí sovětské vedení. Tento plán bral samozřejmě v úvahu všechny možné scénáře a byl zaveden počátkem 90. let. Konkrétně v letech 1990-1991. Hodně věcí se dělalo v tajnosti. Mocenské struktury, tajná policie a podobně. Obrovské množství kapitálu bylo vypumpováno ze zabezpečených vkladů někam do zahraničí, aby mohl být použit později. Hodně peněz se při procesu ztratilo, protože nevíme, kdo to měl na starosti. Všechny finance prostě nezůstaly pod kontrolou. Bylo hodně zpronevěry a korupce. Lze však usuzovat, že většina peněz v podstatě stále zůstává k dispozici této nejvyšší nomenklatuře. V Rusku a myslím, že i ve východní Evropě tomu říkali měkké přistání. Nebyl to pád, nýbrž měkké přistání. Dobře připravené, což umožnilo, aby si nomenklatura udržela své pozice a za několik let se vrátila zpátky.

RB: *Co Sověty motivovalo, aby tento proces vůbec zahájili?*

Vladimir Bukovskij:

Koncem 70. let viděli, že jejich politika ve světě pokulhává. Politika détente²² byla naprosté fiasko, úplný kolaps. Nefungovala, obrátila se proti nim. Jak ve věci lidských práv, tak ve věci vnějších problémů. Například krize v Polsku nebo krize v Afghánistánu. Politika détente nebyla vzhledem k těmto záležitostem možná. Kvůli situaci v Polsku a okupaci Afghánistánu se v podstatě ocitli v izolaci. Museli tedy celou věc znovu promyslet. Museli najít lepší řešení, přesvědčivější, trvalejší a více ovlivňující, aby mohli mírovou cestou šířit v Evropě svůj vliv. Zároveň si na počátku 80. let uvědomili, že jsou v hluboké hospodářské krizi. Skutečnost byla taková, že pro své politické ambice měli příliš malý ekonomický základ. A ambice byly světové. Ekonomický základ naopak malý a neproduktivní. Udržovat své spřátelené režimy v Angole, na Kubě a ve Vietnamu, nemluvě o Afghánistánu a podobně, se pro ně stalo neúnosným břemenem. Takže věděli, že musí také udělat něco na úpravu ekonomické produkce. Ekonomický rozvoj. Samozřejmě nikdy ani neuvažovali o tom, že by opustili socialismus jako koncept. Veškeré úpravy se měli odehrát uvnitř systému. V rámci socialismu²³. Vnější říše – doufali, že ohledně takzvaných regionálních konfliktů dosáhnou určité dohody se Západem, aby v nich nebyli západními vojsky přemoženi. Situaci chtěli zmrazit do jakéhosi místního détente. Něco v tomhle smyslu. Nutně také potřebovali zastavit závod ve zbrojení. Ten byl dalším břemenem na ekonomiku, které už nemohli unést. V počátečním období, kdy se Západ znovu vyzbrojoval, jej Sověti následovali, protože se obávali, že by ve věci bojeschopnosti zůstali pozadu. Ekonomicky však nebyli schopni udržet krok. Zejména když přišel nápad „Hvězdných válek“ Strategické obranné iniciativy (SDI). Najednou si uvědomili, že to není jen otázka peněz. Nebyli schopni soutěžit na bázi technologií. A to byl pro ně děsivý poznatek. Neboť pokud tohle je realita, pak veškerá ta ohromná armáda soustředěná v Evropě k zastrašení světa, armáda, která nutila k poslušnosti, by se už mýjela účinkem. Nebyli by už nadále schopni svými vojenskými silami vyvolávat a šířit strach, ani détente. To byl hlavní důvod pro jejich strategické plánování. Proto museli hodně věcí změnit. A to nejen v zahraniční politice, ale i uvnitř Sovětského svazu. Chtěli jej nějakým způsobem ekonomicky zmodernizovat a učinit jej produktivnějším.

Jeff Nyquist:

Myslím si, že Stalinův systém byl v konečném důsledku odsouzen k záhubě. Byl postaven na velmi tvrdých represích, eliminaci lidí, kdy tajná policie každého sledovala. Vytvářel hodně napjatou atmosféru. Nakonec nebyl udržitelný. Vidíte, co se stalo v Severní Koreji. Čím víc se izolovala a čím víc je tamní totalitní režim přísný a nekompromisní, tím víc zaostává. Severní Korea nedokáže uživit ani sama sebe. Víme, že v 90. letech mnoho, nespočetně mnoho lidí tam zemřelo hladu. Za vlády Stalina Rusko čelilo stejnému problému a to samé se stalo v Číně, když vládl Mao²⁴. Tyto režimy se musely změnit, aby se otevřely Západu a získaly peníze, obchod, aby dostaly věci, které potřebovaly k přežití. A nemohly to udělat, pokud by udržovaly ten tvrdý styl stalinismu, jako v dobách studené války. Jednou z věcí, o které Chruščov²⁵ a další po Stalinově smrti hovořili a chtěli zavést, byla mírová koexistence. Chtěli věci zmírnit. Chtěli mírnou studenou válku nikoliv proto, že by nechtěli Ameriku zničit, ale protože potřebovali peníze, potřebovali obchod, potřebovali technologie. Potřebovali udržet krok a to se svým izolovaným systémem nemohli dokázat. Museli se nějak zapojit do světového trhu. A tak Chruščov měl své mírové soužití, Brežněv²⁶ přišel s uvolněním napětí (détente) a Gorbačov měl svou přestavbu a otevřenost, *perestrojku a glasnost*²⁷. Opakovaně se vraceli ke stejným frázím – byli to hodní chlapíci, chtěli víc kapitalismu, chtěli dialog se Západem, chtěli věci uvolnit. Nebylo to proto, že by se jako komunisté vzdávali svých cílů. Bylo to proto, že potřebovali mít zdroje a technologie, aby mohli dál soupeřit. Na vojenské i ekonomické úrovni.

RB: *Dovolte mi otázku. Jak moc se liší realita od toho, co veřejnosti sdělují média?*

Tennent Bagley:

Jak se liší to, co veřejnost vnímá a co se ve skutečnosti děje? Vždycky je v tom nějaký aspekt, který není známý, protože není zajímavý. Vynecháme-li techniky a odborníky na profesionálních pozicích, pak některé věci jsou pro širokou veřejnost nezajímavé. Podle mého názoru však není snadné říct, co je a co není skutečné, co je a co není známé. Konspirační teorie existují téměř na všechno, od smrti presidenta Kennedyho po další věci, a já osobně si myslím, že pravda je téměř všude skryta. Ale že by existoval nějaký mistrně vymyšlený plán a že by nějaká hanebná ruka prováděla takovýhle podvod a protlačovala takovouhle jinou realitu, tak to odmítám, dokud neuvidím důkazy. V případě pádu komunistických režimů ve východní Evropě určitě existovala ruka, o níž jsme nevěděli. A případy Československa, Maďarska a zcela jistě i Polska nebyly tak čisté, jak jsme o nich mohli číst v novinách. V tomto ohledu existovala jiná pravda, která byla tak dobře skrytá, že pochybuji o tom, že se ji kdy v plném rozsahu dozvíme. V čím zájmu došlo ke změně vlády ve východní Evropě? Jistě, je snadné říct, že si sovětský svaz chtěl udržet svou říši ve východní Evropě. Ale podíváme-li se na okolnosti a uvědomíme-li si jejich potřebu provést chtě nechtě změny, pak se musíme ptát, zda to bylo jejich dílo či nikoliv. V tomto ohledu existuje možnost, že s touto nevyhnutelnou budoucností počítali a využili ji k zachování své vlastní moci, k udržení svých vlastních peněz a k pokračování korupce, kterou již měli za komunistického systému. A možná tedy mají stále moc, i když nyní je to moc tajná a moc peněz, nikoliv moc držení vlády. V podstatě lze říct, že pravda se ve většině případů liší. Myslím, že to každý zná ze své vlastní zkušenosti. Věci prostě nejsou vždy takové, jaké se zdají být. A to je to, o čem hovořím.

Angelo Codevilla:

Realita se samozřejmě v Rusku a ve východní Evropě podstatně liší. Počínaje typem lidí, typem očekávání, která tam jsou. Například, podíváme se na mapu a vidíme, že země kolem Ruska jsou nezávislé. Nuže, sice jsou oficiálně nezávislé, ale skutečnost, kterou si v Americe uvědomuje jen velmi málo lidí, je taková, že téměř žádný Rus třeba nepovažuje nezávislost Ukrajiny za legitimní. Prostě tato místa považují za zběhlé provincie, které budou dříve či později opět vráceny do ruské říše. To je jednoduše jedna z mnoha, mnoha skutečností. Také se neuvědomují, že ekonomika, která se rozvinula v postsovětském prostoru, není ve skutečnosti volná a má hodně shodných znaků se starou sovětskou ekonomikou. Konkrétně, že stejně jako stará sovětská ekonomika má velmi málo co dělat s produkcí pro uspokojení spotřebitele, ale spíše má všechno do činění s dotováním výhod těch u moci k jejich vlastnímu obohacení, a co je horší, jejich vlastní moc se tak násobí. Není tedy o produkci a uspokojení spotřebitelů, nýbrž o získání moci a majetku, výsadního postavení.

RB: *Nuže, vyhrál tedy Západ studenou válku, nebo ne?*

Jeff Nyquist:

Je třeba se zeptat, proč Západ v podstatě mlčel a hleděl si svého, aniž by projevil nějakou účast pro stovky milionů lidí, kteří zemřeli za komunismu²⁸. Západ se zabývá konzumem, svým vlastním životem. Svým vlastním světem. A ten další svět, svět totalitních zemí, byl něco, na čem nemáme žádný emocionální či intelektuální zájem, nemáme s ním žádnou spojitost. Takže Západ v podstatě žije ve svém vlastním světě a Východ zase v tom svém. A víte, že s našimi jadernými zbraněmi a jejich jadernými zbraněmi namířenými na sebe válka vlastně nehrozila. A v téhle zemi lidé žili, jako kdyby k válce nemohlo dojít. Jednoduše žili přítomností. Nestavěli jsme protiatomové kryty, na nic jsme se nepřipravovali a teď jsme přesvědčení, že to všechno dobře dopadlo. Komunismus se zhroutil. A nechceme pátrat po tom, jak k tomu došlo nebo kdo za tím ve skutečnosti stál. Nechceme se na to dívat moc zblízka, protože je to stejné jako s dobrou zprávou. Máme z toho příjemný pocit a ať trh s akciemi roste a mírové dividendy se investují do něčeho, na čem nám opravdu záleží. Tak přemýšlí Západ.

Nemyslím si, že tu válku někdo vyhrál. Mám zato, že stále pokračuje. Spojené státy prohrály válku ve Vietnamu, ztratily jihovýchodní Asii, prakticky neuspěly v zastavení komunismu v Africe, sice zabránily, aby se ujal ve Venezuele, ale vidíme, že získává na síle v Jižní Americe. Jak tedy můžeme říct, že jsme vyhráli studenou válku? Nevidím zde žádné vítězství kromě toho, co se prohlásilo v Moskvě. Takže Rusové řekli, vyhráli jste, vzdáváme se. Opravdu se tak stalo? Dá se tomu skutečně věřit? Lze si představit, že miliony komunistů na celém světě prostě řeknou, víte, už nejsme komunisté, věříme v kapitalismus? Nemyslím si, že změnili svoje přesvědčení. Myslím si, že nám jednoduše řekli, že své přesvědčení změnili, protože se jim to víc hodí a takhle je pro ně snazší dělat, co chtějí. Mimoto, komunismus je pouze slovo. Zbavte se toho slova. Představte si, že Charlese Mansona²⁹ pustí z vězení a přistěhuje se do vašeho sousedství. Změní si jméno a teď si říká Charlie Brown. Můžete mu říkat jak chcete, třeba John Smith – pořád to bude Charles Manson. Je snadné změnit jméno, ale není snadné změnit charakter dané osoby nebo skupiny lidí, která to jméno nosila. Změnili název KGB na FSB. Znamená to, že se tím charakter KGB změnil? Pravděpodobně nikoliv. Lidé se pořád mění, ale změny v charakteru jsou vždycky pomalé a postupné. A tak když se podíváte na změny ve východní Evropě, musíte se na to takhle dívat. Ten vnitřní charakter, ten druh tajných struktur, které tyhle země ovládaly – odešly? Zmizely? Jsou tam tyhle věci pořád? Jejich charakterem je ovládat, jejich vláda pokračuje. A myslím si, že když se podíváte na každou zemi v Evropě,

zjistíte, že ta moc tam pořád je. Když tam před lidi postavíte kameru, tak pokud budou mít dost odvahy, potvrdí vám to.

Vladimir Bukovskij:

Já si nemyslím, že Západ vyhrál. Tedy, já osobně se jako vítěz necítím. Nemůžu se vrátit do Ruska ani jako turista. Nedají mi vízum. Co se stalo, by se dalo nazvat vítězstvím na půl cesty. Skončilo to příliš brzy. Je to skoro jako válka s Irákem. Ta první válka s Irákem³⁰. Skončila o tři dny dřív a Saddam Hussein³¹ zůstal u moci. Takže to samé se víceméně stalo tady. Přestože oficiální komunistická struktura odešla, hodně z té nomenklatury zůstalo u moci. Zejména KGB a její agenti. A skrz ní řídí politický i veřejný život i podnikatelskou sféru. Ze strany tajných služeb staré východní Evropy a Sovětského svazu probíhalo mnoho operací, aby se infiltrovaly do pozic moci, státní správy či zákonodárství, do obchodních společností a dokonce i do organizovaného zločinu. Takže moc nebyla nikdy úplně ztracena. Strana a její ideologie zmizely. Byly prostě zrušeny dějinami. Nebyly potřeba. Avšak hodně prvků bývalého systému přežilo, zejména nomenklatura u moci. Později, během několika let, se cítili dostatečně jistí, aby vyšli do popředí a nakonec jsme ve většině evropských zemích a v Rusku zažili opětovné vynoření komunistické moci. V podstatě přišla v podobě moci KGB. Ten nejhorší možný scénář. A to je výsledek nedokončeného díla. Komunismus nikdy nebyl nezvratně zničen a nikdy nebyl žádným soudem odsouzen a zavržen. Žádná obdoba Norimberského procesu se nekonala, ani nic podobného. Komunismus byl jen raněn, přišel o hodně pozic, ale nezmizel. A Západ určitě nepatří mezi vítěze.

Jay Epstein:

Otázkou je, zda „studená válka“ je ten správný termín pro boj mezi Spojenými státy a Sovětským svazem po 2. světové válce. Mám zato, že to vůbec žádná válka nebyla. Myslím, že se jednalo o sérii psychologického úsilí vykolejit tu druhou stranu z rovnováhy hrozbou války. Nemyslím si však, že by to bylo to, čemu říkáme válka. Myslím, že to mělo spoustu aspektů, hodně front...a kdo to vyhrál? Myslím, že v tuto chvíli vítězí Spojené státy.

RB: *Byli jsme podvedeni?*

Angelo Codevilla:

Podle mého názoru Sovětský svaz, KGB, určitě dlouho před 2. světovou válkou svým spojenectvím s Německem a po 2. světové válce vytvořením klamného obrazu sovětských úmyslů, zejména ve východní Evropě, kdy předstírali, že jejich okupace je obranná a nikoliv snaha o nastolení jiného režimu. Myslím, že ve svém podvodu uspěli. Myslím, že jádrem sovětského klamání bylo to, že to byli komunisté. Komunisté v tom marxistickém smyslu. Pokoušeli se zavést nový stav. Ekonomický rozvoj světa. Posun z feudalismu ke kapitalismu a nyní přechod k socialismu. Řekněme klam, jemuž byl Lenin oddán. Když převzal moc Stalin, už nešlo takřka o nic jiného než o moc. V Sovětském svazu už bylo velice málo marxismu či socialismu. A Svaz sovětských socialistických republik – nebyl socialistický, nebyli Sověti. Byla to unie, diktátorství a nebyly žádné republiky. Víte, sovětský podvod mohl fungovat do 60. nebo 70. let, ale potom to viděl každý, kdo Sovětský svaz navštívil. Východoevropští funkcionáři nebo ti čínští a dokonce i ti severokorejští. Nebyla tam žádná socialistická utopie. Spíše uboze řízená ekonomika bez nadšených lidí a bez jakékoliv opravdové ideologie. Takže si myslím, že v téhle době, hovořím o konci 80. let, sovětské vedení rozhodlo, že cena za udržování podvodu, že jsou

utopičtí socialisté nebo marxisté, je v podstatě stojí víc, než kdyby se pokusili o jinou formu moci. A myslím si, že původní Glasnost' byl nápad na vytvoření liberálního kapitalistického státu s velkým státním vlastnictvím. Ne tak odlišného od Německa či Francie. Otázka teď zní, zda se jim to vymklo z rukou a skončili s revolucí, k níž došlo za Jelcina a s níž nepočítali, nebo zda to vše měli pod kontrolou po celou tu dobu. Podle mého názoru budeme na to znát odpověď až podle toho, co se bude dít za vlády Putina.

RB: *Proč veřejnosti nikdy nedošlo, co se ve skutečnosti odehrálo a měla zato, že to byla revoluce lidí?*

Jay Epstein:

Úspěšný podvod často spočívá v tom, že se lidem říká to, co chtějí slyšet. Když povíte americkým politikům a americkým zvoleným funkcionářům „vyhráli jste studenou válku“, je to zpráva, kterou chtějí slyšet. Proč by ji měli zpochybňovat? Proč by ji měl Ronald Reagan zpochybňovat? Proč by ji měl George Bush zpochybňovat? Může se jim za to dostat uznání. Nebylo to tedy v ničem zájmu a také tomu věřili, což dělá podvod podvodem. Žena říká muži „miluji tě, jsi krásný, jsi skvělý“ – proč by to měl ten muž zpochybňovat? A stejně tak s Glasností a se záležitostmi, kdy Gorbačov přesunul Sovětský svaz od nepřítele s tvrdou ideologickou linií oddaného něčemu, čemu se říká komunismus, k pružnější, pragmatické společnosti podobné té, jež existuje v severní Evropě. Bylo to přijato.

RB: *Nakolik byl pád komunismu pro Spojené státy překvapením?*

Bill Gertz:

V případě Sovětského svazu byla americká zpravodajská komunita překvapena. A to upozorňovalo na úroveň našich analytických schopností. Během let jsme byli prakticky svědky četných zpravodajských neúspěchů. Jedním z nich byly irácké zbraně hromadného ničení, dalším bylo selhání zpravodajských služeb 11. září. A pád Sovětského svazu naše zpravodajské agentury také nepředvíдалy. Naopak, zpravodajská vyhodnocení koncem 80. a počátkem 90. let úplně podcenily vážné problémy, s nimiž se Sovětský svaz potýkal a které, když se Gorbačov dostal k moci a snažil se ten systém seřadit, nakonec vedly ke kolapsu, navzdory odhadům našich zpravodajských analytiků.

Robert Gates:

V červenci jsem byl u presidenta a žádal od něj povolení k sestavení velice tajné, velmi malé pracovní skupiny, která by zahájila plánování pro případ nepředvídaného pádu Sovětského svazu. Bylo to dva a půl roku předtím, než k tomu skutečně došlo. A šéfem té skupiny ze štábu Národní bezpečnostní rady byla Codoleezza Riceová³². Takže i dva a půl roku před tím kolapsem jsme se na něj už připravovali. A hodně nám to pomohlo, když k tomu pak skutečně došlo. Koncepce, že pád Sovětského svazu byl pro CIA³³ nebo americkou vládu překvapením je podle mého názoru naprosto mylný a lze to důkazně prokázat.

RB: *Nevěřili jste tomu, co Gorbačov říkal?*

Robert Gates:

Myslím, že jsem komentoval, aby se jeho řeči o novém myšlení nebraly vážně, když poprvé nastoupil do úřadu a začal mluvit o perestrojce, novém myšlení a podobně. Pravdou je, že sice pár prvních let ve funkci hodně hovořil o novém myšlení, ale neviděli jsme následně nic konkrétního, co by se týkalo ekonomiky, politiky či financí do třetího světa. V polovině 80. let, v letech 1985-1986, Sověti prakticky navýšili finance, které posílali do míst jako je Střední Amerika, Afrika a také zvýšili intenzitu své kampaně v Afghánistánu. Takže v té době kolovalo hodně řečí o novém myšlení, ale v zásadě se nic moc nedělo. Poprvé jsme něco z toho mohli vidět v roce 1987, a to ve smyslu ekonomických opatření, které začal zavádět. A myslím si, že dvě události v roce 1988 zapříčinily, že začal být brán vážně. Zaprvé, stáhli se z Afghánistánu, což v tu dobu bylo naprosto nezvratné, a zadruhé, jeho proslov na půdě OSN v prosinci 1988, kdy uvedl konkrétní druhy jednotek, které budou staženy ze zemí Varšavského paktu ve východní Evropě. A ve zpravodajské komunitě jsme konstatovali, že to skutečně udělal. Byly to významné změny, jimiž ovlivnil jejich schopnost vést válku proti NATO. Ale řekl bych, že do roku 1987-1988 jsme v oblasti politiky a jejich mezinárodního chování žádnou větší změnu nezaznamenali.

Jay Epstein:

Ano, ovšem nejen to. Sovětský svaz se stáhl z východní Evropy. Spadla zeď v Berlíně. Víte, ve strategickém myšlení, v tom západním strategickém myšlení, Německo představovalo důležitý bod geopolitické rovnováhy. Takže se předpokládalo, že Sovětský svaz se nikdy nevzdá svého vlivu v Německu a toho, co je dnes známé jako Polsko a co dříve bylo také součástí Německa. Strategicky se to považovalo za velice důležité. Zapomnělo se však na všechny ty geopolitické lekce vzešlé z 1. světové války, kdy se tanky a obrovské armády pohybovaly tam a zpět. Bylo Německo opravdu strategicky důležité? Proč bylo strategicky důležité? Strategicky důležité bylo ovládnutí zásadních zdrojů, jako je ropa a plyn. A pšenice, potraviny, kukuřice, sojové boby. A v těchto oblastech se Rusko své moci ve skutečnosti nevzdalo. Vzdalo se moci pouze v oblastech finančně náročných na udržování svého politického vlivu.

RB: *Pane Gatesi, zmínil jste, že jste při svém posledním setkání s Krjučkovem cítil, že Gorbačov je mimo hru a něco se chystá.*

Robert Gates:

Do mé třetí schůzky s Krjučkovem³⁴ to bylo velice zajímavé. První schůzka se odehrála v restauraci ve Washingtonu DC, druhá se konala v bezpečném úkrytu, v bezpečném úkrytu KGB v Moskvě, kde jsme jen my dva a naši tlumočníci měli bohatou večeři, a třetí schůzka byla v jeho kanceláři v Ljubljance. Bylo zcela jasné, že Krjučkov, který vítal Gorbačovovy reformy v letech 1986 a 1987, se posléze v roce 1989 a 1990 stal jejich nepřítelem. Cítil, že rychlost reform je až příliš velká a představují nebezpečí pro celý systém. A po třetí schůzce jsem sdělil jak prezidentu Bushovi³⁵ tak ministru zahraničí Bakerovi³⁶, že si myslím, že Gorbačov má nyní nepřítele ve svém vlastním domě. A byl to fakticky Krjučkov, kdo později vedl pokus o převrat.

Vladimir Bukovskij:

Západ nikdy nechápal sovětský systém jako takový. Když to říkám, mám na mysli hlavní politiky, média a akademiky. Samozřejmě, levice, levicově smýšlející strany a organizace, jež chápali mnohem lépe, ale považovali Sověty za spojence a tudíž nikdy podstatu toho systému neodkrývali. Ale aspoň věděli, oč jde. Ti konzervativnější, zastánci konzervativního středu,

nikdy nepochopili, co sovětský systém představuje. Pro někoho, kdo tam nikdy nežil, je velice obtížné pochopit. Představit si, že celá země je spravována podle jakéhosi dogmatu, naprosto do detailu, řídí se tímto dogmatem, vytvořeným před stoletím nějakým podivným německým filosofem. Západnímu myšlení je tohle strašně cizí. Nevěří na žádné ideologie a lidé podle žádných ideologií nežijí. Nechápu je. Hovoříte-li s politiky, všichni jsou pragmatictí. Jsou přesvědčeni, že o všem se nechá jednat, o všem lze diskutovat. A vysvětlovat jim, že v sovětské politice, v sovětském rozhodování, se prakticky o ničem nevyjednává a že tohle všechno slouží jen k tomu, aby si posílili svůj vlastní postoj a názor, tak vám nebudou věřit. Většina, dokonce i ti nejchytřejší politici, o tom pochybují. Takže nepochopili. Nepochopili podstatu systému. Nikdy nepochopili, proč je tak přirozeně agresivní, a proto se po celé období studené války snažili sovětskou agresivitu spoutat všemi možnými podivnými dohodami. Jako kdyby mohl kus papíru to monstrum zastavit. Dohoda o kontrole zbrojení, která kromě výhod pro sovětskou stranu neměla žádný význam. Všechny možné dohody s „dobrymi záměry“ a Bůh ví, co ještě. Všechno to byl nesmysl a jenom odrážel stupeň ignorance západní politické vrstvy ohledně sovětského systému. Pokud tedy nepochopili dobu Brežněva, Chruščova či Stalina, pak bylo mnohem obtížnější pochopit období Gorbačova, kdy se všechno měnilo. Každý den se něco dělo. Zcela úmyslně, aby ohromili, zmátli nebo nakonec přiznali zločiny, které padesát let v minulosti zapírali. A to samo bylo Západem vnímáno jako skvělá změna. O žádnou změnu nešlo, všichni věděli, že se těchto zločinů dopustili, akorát je nikdy nepřiznali. A tak dále. Byla to moc šikovná hra s veřejným míněním. A pro západní pozorovatele to samozřejmě bylo hodně matoucí. Některé skupiny vlivových agentů měly v této době zmatků snadnou práci při manipulacích. Všichni věřili nesmyslům, neuvěřitelným nesmyslům, že v Politbyru a ve vedení bojují reformátoři a konzervativci. A pokud se stalo něco špatného, automaticky se to popsalo jako vliv konzervativních sil a pokud se naopak stalo něco dobrého, tak se to zase připsalo reformátorům v Politbyru. A to byl naprostý nesmysl. Politbyro takhle nefungovalo. Vždycky bylo jednotné. Veškerá učiněná rozhodnutí byla jednohlasně přijímána. Politbyro nemohlo být nikdy rozdělené. Pokud by se něco takového stalo, dotyčná osoba by byla vyloučena. Za Stalina se za rozdílný názor popravovalo. Takže tohle byla sama o sobě úžasně dovedná dezinformační metoda. Vzpomínám si, že když Gorbačov v roce 1989 nařídil masakr lidí v Tbilisi, svět se bál, že se k moci dostali konzervativci – to je nebezpečné, co teď bude s Gorbačovem? Takže se najednou stal největší nadějí a podporovali ho, i když sovětský systém už zápasil se smrtí. Podporovali ho obrovskými částkami peněz. Západ dal Gorbačovovi během jeho sedmi let u moci nějakých 45 miliard dolarů v bezúčelových půjčkách a úvěrech. Podporovali ho diplomaticky. Postavili se proti veškerým opozičním silám v Gorbačovově Sovětském svazu. Snažili se vyvíjet tlak na některé nacionalistické síly ve východní Evropě a ostatních republikách v Sovětském svazu, pokoušeli se je držet na uzdě, přimět je, aby měly kladnější postoj k sovětskému centru. Tohle všechno dělal Západ. Jednoduše proto, že věřili, že Gorbačov je nejlepší možnost, kterou mají. Nejhorší scénář by byla destabilizace. Obávali se destabilizace v Sovětském svazu možná víc než třetí světové války. Takže to bylo naprosté nepochopení situace. Vůbec nepochopili, co se v Sovětském svazu odehrává. Bush, prezident Bush přijel v září roku 1991 na Ukrajinu, do Kijeva, a pronesl tam svůj známý proslov. Vyzýval Ukrajince, aby se neoddělovali od Sovětského svazu. Že Spojené státy Ukrajinu nikdy neuznají. A tak dále. No a samozřejmě Ukrajina si do měsíce odhlasovala v referendu oddělení. To bylo skutečně neuvěřitelně hloupé, ale Západ zůstal loajální k dohodě s Gorbačovem. Skutečně věřili, že Gorbačov pro ně představuje tu nejlepší možnost.

Oleg Gordijevskij:

Gorbačov měl jednu výhodu. Byl mladší než ti ostatní. Takže velmi staré Politbyro nakonec nemělo moc na výběr a jmenovalo Gorbačova generálním tajemníkem. Generální tajemník měl skupinu civilních poradců, kteří byli víceméně progresivní. Progresivní v tom komunistickém měřítku. A KGB si také přála zlepšení stavu v Sovětském svazu. Gorbačov vyhrál mocenský boj a také za dva roky nevěděl, co má dělat. Ale potom mu v roce 1987 jeho civilní poradci navrhli nějaké reformy. Na zdokonalení Sovětského svazu. A on s těmi reformami začal, reformy pomalu samy nabíraly na síle a nakonec Gorbačov neochotně souhlasil se zrušením odstavce 6 sovětské ústavy, který dával komunistické straně monopol na moc. Okamžitě se po celém Rusku vyrojilo plno politických stran a skupin, hnutí a organizací. Kolem roku 1991 to bylo jako proud a ten proud se soustředil kolem Borise Jelcina, protože Jelcin nenáviděl Gorbačova. Byla to jeho pomsta a vice versa zase ze strany Gorbačova. A Jelcin ten mocenský boj v Sovětském svazu vyhrál. A aby získal moc prakticky, musel rozpustit Sovětský svaz. Když rozpustil Sovětský svaz a převzal moc, sestavil v období 1991-92 novou vládu, která měla demokratické prvky. Začali velmi užitečné demokratické, ekonomické a politické reformy. Takže Gorbačov ve skutečnosti nebyl žádný výjimečný muž. Ale okolnosti a jeho civilní poradci v ústředním výboru³⁷ mu poradili, což se stalo pro Sovětský svaz a východní Evropu prospěšným.

Jeff Nyquist:

Víte, Gorbačov byl prominentem Jurije Andropova, jenž šéfoval KGB. Gorbačov se s Andropovem spřátelil, když byl guvernérem Stavropolu. Andropov tam jezdil na dovolenou a tam se také seznámil s Gorbačovem. Gorbačov byl ministrem zemědělství a pak se automaticky stal hlavou Sovětského svazu a hlavou Komunistické strany Sovětského svazu. U Gorbačova je důležité to, že zahájil perestrojku. Byl to liberál, ruský Dubček³⁸. Učinil to všechno věrohodným, učinil změny uvěřitelnými. Vedl cestu, ale stále ze směru KGB. Je velice zajímavé, že na něj padla volba KGB, aby vedl zemi. Bylo zajímavé, co řekl ministr zahraničí Andrej Gromyko³⁹, když hovořil o tom, že se Gorbačov stal vůdcem Sovětského svazu. Řekl, tohle je usmívající se Michael Gorbačov, má zuby ze železa nebo zuby z oceli, zapomněl jsem přesně znění, ale znamenalo to, že tohle je houževnatý chlapík, jenž jde dopředu.

RB: *Co si myslel Bílý Dům?*

Robert Gates:

Administrativa byla rozdělena ve svém hodnocení toho, co se v Sovětském svazu děje, ale jednotná v tom, co bychom s tím měli dělat. Myslím, že se sluší říct, že ministr obrany Cheney⁴⁰, náměstek ministra zahraničí Eagleburger⁴¹, Condi Riceová a já jsme všichni měli zato, že reformy nebudou mít úspěch. Že Gorbačov je v čele procesu, který neuřídí a v průběhu toho procesu jsme také viděli, že hodně z toho, co dělá, je nezvratné, pokud by jej měl nahradit někdo jiný. A tak jsme byli skeptičtější v tom, že by jeho reformy mohly fungovat. Nicméně, vůbec jsme nebyli proti postoji dohodnout se s nimi, který zastával prezident, ministr zahraničí Baker a Brent Scowcroft. Měli jsme s těmi lidmi jednat a pomáhat řídit tenhle proces ze Západu. Panovala shoda neřídit samotný proces pádu, ale řídit vztahy způsobem, jenž by přispěl stávající změně v Sovětském svazu. Ohledně toho nebyl v administrativě žádný rozpor. Od samého začátku jsem byl velice pesimistický, že by mohly Gorbačovovy ekonomické reformy fungovat. Na CIA přicházelo příliš mnoho informací o tom, jaké byly důsledky jeho změn co do výroby, výzkumu a vývoje a všeho ostatního. A každých šest měsíců přicházel s nějakým dalším plánem,